

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-668096-II/II/MWa

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 22 551 77 00
Fax 22 827 64 53

Warszawa, 7. 12. 2012 r.

Pan
Jarosław Gowin
Minister Sprawiedliwości

szanowny Panie Ministrze

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się sędzia, w stosunku do której Sąd Najwyższy na podstawie art. 65 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.) wytknął rażące uchybienie przepisom procesowym, polegające na skazaniu za czyny, które nie zostały zarzucone obwinionemu we wniosku o ukaranie.

Na powyższe postanowienie, złożyła ona zażalenie, powołując się w nim na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2010 r., sygn. akt WZ 56/09, dopuszczające w takich sprawach możliwość złożenia zażalenia. Zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału Sądu Najwyższego odmówiono przyjęcia tego zażalenia. Skarżąca wniosła na nie zażalenie, którego Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 3 lutego 2011 r, sygn. akt V KK 229/10 nie uwzględnił utrzymując w mocy zaskarżone zarządzenie.

Podstawą do złożenia zażalenia na wytknięcie był wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 stycznia 2009 r., sygn. akt K 45/07, w którym uznano, że art. 40 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r.- Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2001 r., Nr 98, poz. 1070 ze zm.) w zakresie, w jakim nie zapewnia członkowi składu orzekającego prawa złożenia wyjaśnień do wytknięcia sądowi uchybienia, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji RP.

Sąd Najwyższy w w/w postanowieniu stwierdził, iż zgodzić się można z tezą skarżącej, że skoro przywołany przepis ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych ma analogiczne brzmienie jak przepis art. 65 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym, to rozstrzygnięcie Trybunału powinno być postrzegane jako mające odniesienie i do tego przepisu. Sąd uznał jednak, że „powyższe nie jest jednak

równoznaczne z przyznaniem sędziemu uprawnienia do wniesienia środka odwoławczegoa pomocą którego mógłby zaskarżyć wytknięcie udzielone w trybie art. 40 § 1 u.s.p. czy też art. 65 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym. Co do przedstawionej powyżej konkluzji, Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę, nie podziela stanowiska wyrażonego w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2010 r. w sprawie WZ 56/09 (OSNKW z 2010 r. Nr 7, poz. 60)".

Zdaniem Sądu, Trybunał Konstytucyjny uzasadniając swój wyrok nie kwestionował rozwiązania prawnego w zakresie, w jakim nie przewiduje ono możliwości skarżenia udzielenia wytknięcia, lecz jedynie to, że w sytuacji, gdy od wytknięcia takiego nie przysługuje środek odwoławczy, to można tego wytknięcia udzielić bez zapewnienia członkowi składu orzekającego prawa do uprzedniego złożenia wyjaśnień.

W związku z tym, Sąd przyznał, iż „można zrozumieć opieszałość ustawodawcy, który nie dokonał zmiany art. 40 § 1 u.s.p., czy też art. 65 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym, skoro taka zmiana w świetle omawianego orzeczenia jest niezbędna. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie zawiera bowiem zalecenia zmiany ustawy. Jak wydaje się wskazano w nim jedynie na konieczność zmiany praktyki w omawianym zakresie, tak aby udzielenie wytknięcia zawsze poprzedzało żądanie złożenia wyjaśnień od składu, który dopuścił się „oczywistej obrazy” przepisów (choć niewątpliwie zmiana treści ustaw byłaby niezbędna jeżeli omawiana praktyka miałaby mieć charakter obligatoryjny). Ma to przede wszystkim na celu (jak wynika ze stanowiska Trybunału Konstytucyjnego) zindywidualizowanie odpowiedzialności quasi dyscyplinarnej osób, które dopuściły do powstania takiego rażącego uchybienia oraz poznanie konkretnych przyczyn podjęcia błędnych decyzji skutkujących „oczywistą obrazą przepisów” w sytuacji, gdyby nie podlegały one uzasadnieniu”.

Rzecznik Praw Obywatelskich dostrzega jednak konieczność stosownej zmiany przepisów. Udzielenie wytknięcia jest niewątpliwie stosowaniem swoistej represji wobec sędziego w związku ze sprawowaniem przez niego urzędu. Pozbawianie go prawa złożenia wyjaśnień godzi zaś w jego interesy prawne i narusza normy konstytucyjne.

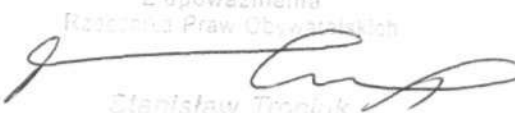
Co więcej, sędzia pozbawiony tego uprawnienia nie może skutecznie dochodzić swych roszczeń w postępowaniu zażaleniowym, które również jest wyłączone.

Jak słusznie zauważył Trybunał w cytowanym wyżej orzeczeniu: „mamy do czynienia z decyzją podjętą w trybie, który nie zapewnia obrony interesów osób dotkniętych jej konsekwencjami i od którego nie przysługuje odwołanie”.

Powyższa kwestia jest o tyle istotna, że przepis art. 91 a § 6 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r.- Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2001 r., Nr 98, poz. 1070 ze zm.) przewiduje, iż okres pracy kolejnych pięciu lat na danym stanowisku sędziowskim określany do wynagrodzenia zasadniczego w stawce bezpośrednio wyższej ulega wydłużeniu o trzy lata w razie ukarania sędziego w tym czasie karą dyscyplinarną dwukrotnego wytknięcia uchybienia, o którym mowa w art. 40. Ponadto zgodnie z art. 40 § 3 powyższej ustawy, odpis postanowienia zawierającego wytknięcie uchybień, dołącza się do akt osobowych sędziego. Z kolei przepis § 4 tego artykułu stanowi, iż dopiero po upływie pięciu lat od wytknięcia uchybienia w trybie określonym w § 1, na wniosek sędziego, prezes właściwego sądu zarządza usunięcie z akt osobowych sędziego odpisu postanowienia, o którym mowa w § 3, jeżeli w tym okresie nie stwierdzono kolejnej oczywistej obrazy przepisów przy rozpoznawaniu sprawy przez sąd odwoławczy, skutkującej wytknięciem uchybienia lub nie zwrócono uwagi w trybie art. 37 § 4. Jak z tego wynika, konsekwencje udzielenia wytknięcia są dotkliwe dla sędziego ukaranego w tym trybie. Konieczne byłoby zatem zapewnienie mu elementarnych gwarancji prawa do obrony w tym zakresie.

W związku z powyższym, mając na względzie ochronę praw i wolności obywateli, uprzejmie pragnę przedstawić Panu Ministrowi swoje uwagi w tym zakresie, stosownie do art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), z prośbą o stanowisko w tym zakresie oraz rozważenie podjęcia działań celem wprowadzenia stosownych zmian w prawie.

z poleceniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Troniek
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich